

Simon Rettenpacher
‘Perfidia punita
seu
Perseus
Vltimus Macedonum Rex a L. Aemilio Paulo
victus et in triumphum ductus’

Tragoedia
(1683)

Jan-Wilhelm Beck
Institut für Klassische Philologie
Lehrstuhl Lateinische Philologie
Universität Regensburg
Universitätsstraße 31
93040 Regensburg
Oktober 2008

Argumentum

Vt omnia casui et ruinae obnoxia, sic etiam Regna et magna imperia. experta hoc Macedonia, victo ultimo suo Rege Perseo, in provinciae formam a Romanis redacta. pacem bello fractus Philippus coluerat, metu magis quam voluntate. Perseus Filius, rerum potitus ac opibus abundans, subdole primum agere, amicitiam simulare; mox faedus exuere, liberas civitates infestare vel occupare, socios Populi Romani perimere aut insidiis adgredi, veluti Eumenem Pergami Regem Delphos petentem, Evandro Cretensi sceleris artifice, gravi vulnere afflixerat, necem meditatus. non tulit tantas iniurias Populus Romanus, sed opem implorantibus et occulta molimina deferentibus succurrere certus, Perseo bellum indixit; quod dubio eventu quatuor ferme annis gestum. Rex equestri praelio victor extulerat animos, quos mox demisit, cum hostes in Macedoniam penetrassent. verum segni mora desidentibus Romanis Ducibus, tempus nactus est, quo se munimentis circumdaret et, positus per abrupta castris, Macedoniam armis ferroque ita vallaret, ut nullus ab hoste metus esset, donec L. Aemilius Paulus provinciam ingressus, prisca virtute et militari solertia Perseum profligaret. ingenti ergo clade prostratus, cum viginti millia Macedonum caesa, quinque capta essent, Pellam cum paucis, dein Amphipolin profugit. ibi postquam se ab omnibus desertum vidit, in maria insulamque Samothracen recessit, fretus celebri Religione, quasi templa et arae possent defendere, quem nec montes sui nec arma potuissent. sed hic quoque intuitum asylum, hostili classe cuncta obsidente; praesertim ubi Evandrum, qui caedis in Eumenem prope perpetratae reus arguebatur, occidi iussit. eo enim facinore in unicum relictum amicum, omnium ab se abalienavit animos. quare frustra fuga ad Cotym Regem Thracum tentata, destitutus a suis, Cn. Octavio cum Filio Philippo se tradidit; a quo ad Consulem L. Aemilium Paulum missus et Romam cum liberis in triumphum ductus est.

(Livius lib. 45, Florus lib. 2. c. 12)

Personae

Perseus	Rex Macedonum	Evander	Proceres
Philippus	Regis Filii	Didas	
Alexander		Androcles	
Clyte		Antigonus	
		Neon	
		Archidamus	
		Ion	

Amyntas	Pueri Regii	L. Atilius	
Lysimachus		C. Octavius	
Craterus		Oenopogon	Caupo
Cassander		Teragyne	Venefica
Nicostrata	Procerum Vxores	Tityrus	Agrestes
Callinice		Corydon	
Olympias			
Nepiophylax	ridiculus Strategus	Fortuna	
Philopompus	Strategi Servus	Temeritas	
Archilochus	Milites	Imprudencia	
Menippus		Providencia	
Logodaedalus		Consilium	
Irus		Fortitudo	
Hippobates		Mars	
Codrus		Neptunus	
Cenchrias		Vulcanus	
Euctus	Pellae Praefectus	Audacia	
Hippias	Cives e Macedonia	Terror	
Milo		Pyracmon	
Pantauchus		Dolor	
Theondas	Samothraces	Laetitia	
Cleobulus		Spes	
Ephippus		Timor	
Thrasohtyles	Milites ignavi	Tempus	
Phobomastyx		Virtus	
Creontarchus		Vis	
Ariophygus		Fama	
L. Aemilius	Consul	Gloria	
P. Scipio	Consulis Filius	Metus	
Q. Fabius	Tribuni	Charon	
Martius		Minos	
Sulpicius		Iupiter	
Popilius		Hercules	
Sempronius		Nemesis	
Decius		Iustitia	
Crassus		Doryphorus	Satelles
P. Lentulus		Praeco	
A. Postumius			
A. Antonius			

Prologus

Fortuna, Temeritas, Imprudentia, Providentia,
Consilium, Fortitudo, Mars, Neptunus

Fortuna mari circumvecta, Temeritate ac Imprudentia stipata, suas vires iactat et Persen casui vicinum. compescit inanem gloriam divina Providentia, sublimi nube cum Consilio ac Fortitudine demissa; omnia enim caelesti nutu evenire, nil casu aut sorte. cui adstipulantur Mars ac Neptunus.

Fort.	Regia calco scepra, tiaras Vertice demo, frango secures, Protero fascas, Tyrio lanas Murice tinctas sanguine fusco. Ite, sorores: Macedum Regem Deturbemus sede paterna.	5
Tem., Imp.	Gratum imperium. Macedum Regem Deturbemus sede paterna.	
Tem.	Hostibus audax sese opponet, Praecipiti sed fugiet cursu.	10
Imp.	Parcet nummis, negliget arma Nec pronas in vota ciebit Procul excitas ad opem gentes.	
Fort.	Aurea nectent vincula captum.	
Tem.	Meruit saevus fratre perempto.	15
Imp.	Aequa reo tot scelerum paena.	
Fort.	Fortuna iubet, succumbat Rex Consulis armis.	
Prov.	Fortuna nihil: cuncta gubernat Dextra Tonantis. Persea franget Iovis imperio Romana manus.	20
Con.	Nostro auxilio Paulus dirum Et multorum caede cruentum Subiget Regem. Fortuna nihil.	
Fortit.	Robore nostro trepidum Persen Capiet Consul, milite forti Exuet armis. Fortuna nihil.	25
Mars	Sunt Romani Martia proles: Virtute mea clara tenebunt Scepra Philippi. Fortuna nihil.	30
Nept.	Praebeo blandum classibus aequor Et Romulidum castra favore Impleo nostro. Fortuna nihil.	

Prov. Omnia caeli regna potestas
Erigit, auget; diruit, aufert
Miscetque vices. Fortuna nihil.

35

Actus primus Scena prima

Marcus, Sulpicius, Popilius, Sempronius

Romani Tribuni aegre concoquunt, tot iam annos durare bellum; culpam in Consules conferunt et bene sperant de L. Aemilio Paulo.

Marc.	Quam segniter bellum Imperatores trahunt! Quam lenta nostri militis nunc est manus! Iam signa caeli Phaebus emensus quater, Aemathia nondum victa. quid fama interim? Quid Populus et Senatus?	40
Sulp.	<div style="text-align: center;">invisi sumus</div> Et strenue traducimur multis probris Ab otiosa plebe.	
Pop.	<div style="text-align: center;">nec Patres silent,</div> Fremitus ubique, murmur, indignatio.	
Semp.	Non culpa nostra, Consulum vanus tumor Aut ambitus privatus Ausoniae rei Parit ruinam. com meatum dum omnibus Promiscue indulgent, an in castris frequens Sit forte miles?	45
Marc.	<div style="text-align: center;">cepimus quaedam oppida,</div> Intravimus Macedoniam; sed cui rei? A Rege vafro copia haud pugnae datur. Praesidia firmat, arcibus munit suos; Ripis praealtis flumen in tuto locat.	50
Sulp.	Qua parte penetramus? quis ostendet viam?	
Semp.	Industria et prudentia invicti Ducis.	55
Pop.	Res rara. cygnum citius invenias nigrum.	
Semp.	Aemilius arte militari vix parem Agnoscit, hic sortitus Aemathiae iuga.	
Sulp.	Aemilius ergo Consul huc gressum feret? Et castra figet?	
Pop.	<div style="text-align: center;">copiis auctus novis</div> Regno propinquat; fors in hostili pedem Iam fixit agro.	60
Marc.	<div style="text-align: center;">magna spes Romam tenet</div> Victoriae ob Ductoris egregium decus.	
Semp.	Imperia dum non exuat caecus furor.	
Pop.	Vir gnarus undas regere commoti maris Et aemulari moribus priscos patres.	65

Marc.	Parere tanto Consuli quivis volet.	
Semp.	Praeclara mens praesagit et certum capit Omen triumphi. maximus Pauli vigor.	
Pop.	Superi secudent vota. iam victum auguror Regem superbum.	70
Sulp.	idem animus addicit mihi.	

Scena secunda

Perseus, Didas, Androcles, Evander, Antigonus, Archidamus, Neon

Perseus cum Proceribus de bello consultat et in castra festinat.

Pers.	Bellare cogor pace sperata licet. Romanus hostis faederi haud praebet locum: Fremit Senatus, arma cum Populo expedit. Legatio a me missa nil quidquam iuvat, Abire iussa et Vrbe et Ausonia dies Ad praestitutos.	75
Did.	undenam tantus tumor Post pugnam equestrem? victus an pacem abnuit?	
And.	Romana nunquam cedit ambitio, licet Attrita crebris cladibus fuerit.	
Pers.	vigor Constantis animi, robur indomitum metu Trepidare non levi adigit impavidos quoque.	80
Evan.	Insanus eximendus est armis furor. Si saepius concidis et ferro premis, Servare discent pacta meliori fide.	85
Anti.	Vis magna Romae. faedere innexos habet Plerosque Reges, plurimas gentes regit Aut illigatas vinclo amicitiae tenet.	
Arch.	Metu coacti iussa pars maior facit: Adime timorem, subtrahet collum iugo.	90
Pers.	Tentanda rursus alea, impellam Iove Favente molem maximi imperii.	
Neon	ruet Convulsa tandem funditus, saxum ut solet E monte praeceps cadere subversum imbribus.	
Did.	Non sustinebit impetum equitatus semel Perculsus hostis, horridum aut hastis feret Agmen phalangis.	95

And.	montibus suetus tuus Iugisque miles promptius decurrere Nec cogitantem opprimere Romanum potest.	
Anti.	Consilia cauta fervidis praestant. fame Domare poteris forte, quos ferro nequis. Exclude commeatu et armata obside Itinera turma, ne dapes socii advehant.	100
Evan.	Ignava verba! quid Ducem fortem decet? An desidebit otio totos dies?	105
Neon	Bellare caute ratio sit sane optima; Sed miles exercendus incursu tamen.	
Arch.	Vt prima sunt initia, sic plures solent Ferme ominari de futuris. si tua Victoria est equestris, audaci pede Contende, quo Fortuna, quo impellit Deus.	110
Pers.	Parati adeste: castra Dux vester petet. Aequus favebit regiae causae Tonans.	

Scena tertia

Amyntas, Craterus, Lysimachus, Nepiophylax, Philopompus

Regii pueri ad militiam se accingunt, abituri cum Rege; quos Nepiophylax periculorum enumeratione retinere frustra conatur. ipse vero persuadetur, ut arma induat et hosti occurrat.

Amy.	In castra Rex festinat ac turmas graves Romanum in hostem ducet, ut regnum augeat Novo decore, Consulis fractis minis.	115
Crat.	Quid nos? sequi iubemur? an semper lubet Ignobili haerere otio? ingrata est quies, Placet tumultus; turba castrensis iuvat.	
Lys.	Stipare Regem, gloriam summam arbitror. In urbe, cum discedet, haud nectam moras. Ibo, ibo, quo me Martius ducet furor.	120
Amy.	Pugnabo pariter; dextra quid possit mea, Hostis videbit: impetu sternam omnia, Etsi simul prosternar; haud timeo mori, Dum non inultus occidam.	125
Lys.	mentem incitat Magnos in ausus ardor. in ferrum ruam, Necessitas quocunque deposcet loco.	

- Crat. Regemne solus deseram Pellae latens?
Non vile pectus, animus ignavus mihi: 130
Vt flamma in altum surgit et terram fugit,
Generosa sic mens tendit ad summum decus
Culmenque honoris.
- Lys. ergo sic visum omnibus,
Inferre castris cum Duce armatos pedem?
- Amy. Invadere ense, spiculo hostiles globos. 135
- Crat. Concurrere acie, fundere ac letho dare.
- Nep. Sunt magna, quae molitur aetas tam brevis.
- Philo. Vis saepe parvis vasta corporibus latet.
- Nep. Quo vos pusilla turba, quo gladius feret?
- Amy. In castra Regem gloria extimulat sequi. 140
- Nep. Ne, quaeso, ne tam lubrico discrimini.
Ibi tela et enses, spicula, sagittae; fames,
Sitis, aestus, arcus ac pharetrae, hastae, mucro;
Mors, mille morborum genera, plagae, cruces.
- Philo. Sine, moriantur, vita queis pretio levi. 145
- Nep. Perire stirpem Principum ac Regum piget.
- Crat. Lex aequa mortis: Atropos nullum eximit.
- Nep. In flore tamen aetatis occidere est grave.
- Lys. Virtute fultus inclyta nunquam occidit.
- Nep. Persuadeor ferme, ut meum pugnae simul 150
Martique corpus obiiciam et arma induam.
- Philo. Quam pulchra res, cum baltheo incinges latus?
- Nep. Afferte gladios, spicula atque hastam brevi
Mucrone acutam.
- Philo. iam avolo et pronus tua
Mandata adoro.
- Nep. fortiter si me geram, 155
Quid fiet ex me?
- Amy. Regulus vel Dux gregis
Invictus, audax.
- Nep. Dux ego? exosa est mora.
Iam capio scutum, tela iam gestat manus.
Sic dimicabo, castra sic animo ferox
Adgrediar atque uno impetu. Alcidem vides. 160
Ferrumne laesit? sanguis an nondum fluit?
Cado. sed acri praelio ulciscar necem.
Iam feror in hostem.
- Philo. victor e bello redit.
- Amy. At nos agamus, quod iubet mentis calor.

Scena quarta

Nepiophylax, Philopompus, Androcles, Callinice,
Antigonus, Nicostrata, Olympias

Nicostrata et Callinice maritis valedicunt ac illorum abitum deplorant. Olympias sponsum suum in castris visere statuit, cuius consilium probat et strenue adiuvat Nepiophylax.

- Nico. Igitur abire est animus et fortem sequi 165
In castra Regem?
- And. iussa sic urgent Ducis.
- Call. Non coniugis praesentia posthac fruar?
- Anti. Male ominatis parce verbis; post fugam
Redibo caedemque hostium.
- Call. o faxit polus!
Quam metuo, ne maerore, ne luctu obruar, 170
Si praelio ... horret animus, ac lingua eloqui
Nescit pavore, quod incubat menti malum.
- Anti. Sperare iusta semper a Superis, pium.
- Nico. Spes saepe fallit improba et damno gravi,
Quicunque fidunt, opprimit: veluti mare, 175
Dum lenis aura crispas et tenui citat
Vndas quietas flamine, inopino furit
Aquilone motum et mergit incautas rates.
- And. Prudentia haud vacillat instabili gradu
Nec subdola spe nisa sic credit sibi, 180
Vt omnia, ubi res poscit, haud libret simul.
Hinc certa nos consilia, non levitas movet.
- Olym. Casus frequenter ingerens sese, optime
Provisa turbat.
- Anti. miles an casum timet
Accinctus armis? cuncta praecepi prius. 185
- Call. Ne crede vitam Martis ambiguae aleae;
In urbe persta, coniugem afflictam fove.
- Anti. Vt fila ducam faeminarum inter greges?
Qui tela spargit, texere an telam queat?
- Olym. Certare cursu libeat atque armis domi. 190
- And. An ludicro certamine, hostis dum premit?
- Nico. O fata? non ergo lacrymae aut flectunt preces?
Deserimur ac dividimur? o tristem diem!
- Olym. Tres ante menses sponsus abscessit meus:
Quando rediturus?
- And. gloria et opimis gravis 195
Spoliis reviset regias turres brevi.

- Olym. Fortasse nunquam. lingua, quod profers malum?
And. Valere blandam coniugem interea volo.
Anti. Abire tempus. ah, soror dulcis vale.
Nico. Valere si cupias tuam, vita hostium 200
Cruenta tela nec caput pugnae ferox
Committe propius, salvus ut redeas domum.
Call. Eadem tuae mandata sunt sponsae; redi.
Olym. Petunt mariti castra festino gradu.
Call. Nos interim quid?
Nico. exigam fletu diem. 205
Call. Luctum labor sedabit et gemitum sopor.
Olym. Componere ora faeminae ut norunt sua
Et imperare lacrymas siccis genis
Oculisque plures! at ego non tali uspiam
Abutar arte, coniugem aut fallam meum. 210
O si reversum stringerem amplexu pio!
Sed vota spernit, Martis afflatu tumens,
Cruore vestis sparsa quem solum iuvat
Et pulvere chlamys sordida. o fortem virum
Mihique nimium tetricum! at inveni modum, 215
Quo videam amatum. ibo per armatos globos
Succincta gladio, praeferet peltam manus
Hastamque more Palladis vel Amazonum.
Nep. Quid audio novi? faeminis bellum placet.
Opera iuvabo et consilio.
Philo. at iram cave. 220
Nep. Cuius?
Philo. mariti, si qua decerpit domo
Proterva nupta.
Olym. furta sexum non decent
Intaminatum.
Nep. tunc sociari petis
Regis cohorti?
Olym. suadet immensus dolor,
Quo torqueor relicta.
Nep. quin galeam capis 225
Ac ense et hastam.
Olym. mentiar mulier virum?
Nep. Quid? ista fictio nulli obest; multum nocet,
Dum munia improbae sibi mariti arrogat
Et se mulieres callidae iactant tamen.
Olym. Parebo monitis. casside exorna caput. 230
Philo. Quam pulchra Pallas! heu, perii! fraudes latent.
Nep. Praecinge gladium. tela iam vibra manu.
Olym. Ornatus iste virginem ut adornat sacram?

- Nep. Suspecta ne sis, barba succrescat genis,
Lanugo inumbret ora.
- Olym. pingas, si potes. 235
- Nep. Puer, huc colores. pictor eximius vocor.
Sic, sic iuvabit. lilia et dulces rosae,
Ignoscite. o lanugo praestantissima!
O blanda barba! iuvenis o tenerum iubar.
Iam vise castra. militum nemo arguet. 240
- Olym. E praelio reversa Numinibus pares
Habebo grates.
- Nep. perge felici pede.
- Philo. Augere Regis sic erit facilis labor
Nobis cohortes, faeminarum si phalanx
Intrepida conscribatur.
- Nep. inceptum haud male. 245
Sed plura nobis suggeret longus dies.

Chorus

Mars, Audacia, Terror, Mulciber, Pyracmon

*Mars Vulcanum ad arma cudenda hortatur; qui confestim obsequitur et cum Cyclopi-
bus tela et enses fabricatur*

- Mars Mulciber, gradu citato,
Claudicante crure praeceps,
Huc vola, Parens Deorum,
Atque ego sic impero. 250
- Aud. Ense, telis ac sagittis
Indigemus, advola.
- Terr. Ferreas simul catenas,
Dira necte vincula.
- Aud. Quid moraris? a camino 255
Non licet recedere?
- Mars, Aud., Terr. Ense, telis ac sagittis
Indigemus, advola.
- Mul. Regna sunt devota nostra
Et manus tuis dicatae 260
Vsibus, frater. quid arma,
Quid iubemur cudere?
- Mars Tela, spicula et sarissas
Ocyus mihi expedi.

(Actus I)	Simon Rettenpacher, 'Perseus'	13
Terr.	Pila, mucrones et enses Terror a te postulat.	265
Mul.	Dira iussa defatigant Quot manus laboribus?	
Mars, Aud., Terr.	Tela, spicula et sarissas Ocyus mihi expedi.	270
Mul.	Convola iam, nigra turba; Lenta tende brachia. Cude pila cum sagittis, Saeva cude spicula.	
Pyr.	Tollimus tardo lacertos Impigri nisu; Tonantis Imperata non moramur. Fabricemus fulmina?	275
Mul.	Tela, pila cum sarissis.	
Pyr.	Fabricemus spicula.	280
Mars, Aud., Terr.	Tela, pila cum sarissis; Fabricate spicula.	
Mul., Pyr.	Tela, pila cum sarissis; Fabricemus spicula.	

Actus secundus Scena prima

Perseus, Didas, Evander, Neon, Archidamus

Persen dubium et belli casus formidantem consiliis instruunt ac erigunt Proceres.

Pers.	Fortuna belli semper ancipiti in loco est, Mars dubius ac incertus. interdum erigit, Quem pressit ante; cuique porrexit manum, Sternit repente, more spumantis sali, In astra quod nunc tollit undarum minas, Ad ima nunc devolvit et vastum chaos.	285 290
Did.	Concidere nunquam mente constantem virum Aut militem decebit; a casu gravi Animum resumet atque maiore impetu Occurret hosti.	
Pers.	pectus hinc urget metus, Hinc spes fovet. ne vulnere accepto mihi Romanus instet fortius, dirae ut ferae Plerumque peius saeviunt laesae, timor Haud vanus agitat. praelium at tutum prope Equestre reddit, copiarum ubi flos periit Ac cecidit Ausoniae iuventutis decus.	295 300
Evan.	Victoriam iam fama dispersit vaga. Erecta populi studia, nudata urbium In te voluntas. Graeciam in partes trahes Facile volentem, addicta vel neutri ut domi Sedens quiescat. Pergami Regem quoque Allicere certum est.	 305
Neon	gentium exiguo potes Numero talentum reddere inimicum hostibus. Iam civitas praeclara Rhodiorum, tuis Ostricta semper commodis, Romae petit Pacem a Senatu; obtenta ni fuerit, sua Minatur arma iungere et, per quos stetit, Ne pangeretur faedus, invadet simul.	 310
Pers.	Vrbs ista dudum innexa amicitiae meae; Et, ne recedat, cura legatis erit.	
Arch.	Cum Graecia tentare Thessaliam iuvet, Impellere animos melleis verbis leves, Abducere auro Principes, laetis vagum	315

	Lactare vulgus, omnibus promittere Omnia, licet praestare nil unquam velis.	
Pers.	Stipendia at decreta si forte urgeant?	320
Arch.	Iam gravia tempora, exsoluturum brevi, Suadere Ducibus poteris. interea levis Et litteris et nuntiis rumor volet, Tot copias venire subsidio tuis, Adesse tot gentes remotas, ut timor Regem vereri cogat aut dubios agat.	325
Pers.	Plerumque fama bella constant, et rudem In maius auctus distinet plebem furor. Forti igitur animo congregi inimicis iuvet. Praeibo Rex, ut militem exemplo incitem.	330

Scena secunda

Nepiophylax, Philopompus, Archilochus, Menippus, Irus,
Logodaedalus, Hippobates, Codrus, Cenchrias

Nepiophylax milites conscribit et ad pugnam erudit; quos Philopompus vano rumore, tanquam hostis adventet, terret, ut armis proiectis diffugiant. ipse spolia colligit.

Nep.	Ad arma, ad arma, si quibus patriae salus Regisque cordi. nomen intrepide suum Quemvis profari nostra maiestas iubet.	
Philo.	Omitte titulos regios, gravitas tua Contenta poterit esse plebeio probro.	335
Nep.	Quid vilitas contempta sic magnum Ducem? Debetur hic nobis honor, Regis vicem Dum fungimur. Strategus armatus levis Tibi res videtur?	
Philo.	arma sed quando indues?	
Nep.	Quod pene fueram oblitus. huc ensems ocyus Clypeumque et hastam.	340
Philo.	propero velocissime.	
Nep.	Dii Deaque pessimo mactent malo. I, curre, propera, moneo.	
Philo.	iussus non moror.	
Nep.	Iam curro. sic ludibrio imperium meum Patiar haberi? nemo se associat mihi? Nemone erit, qui Persei auspiciis sequi	345

- Volet hoc Stratego? ignavus ac faedus pudor.
Adeone concidere fracti animi omnium?
- Philo. En arma, clypeum; baltheo nudum latus
Praecinge, dextra concute hastam.
- Nep. sic iuvat. 350
- Philo. O militem superbum!
- Nep. an egregius satis?
- Philo. Certare nolit ipse bellorum Pater.
- Nep. Cur infrequentes milites stipant Ducem?
- Philo. Rauco citabo tympano, haud fuerit mora,
Quin magna parte confluat ab omni cohors. 355
- Nep. Properate, adeste. ad arma iam dudum voco.
- Arch. Quis stentor iste? quod malum quaerit sibi?
- Nep. Ego maximi sum Regis audacissimus,
Fortissimus Strategus. hoc telo cade,
Quod tam proterve claritudo sit tibi 360
Derisa nostra.
- Arch. non cado.
- Nep. ferrum expedi,
Miles, trucida, iussa si spernit Ducis.
- Arch. Nomen daturus militiae fueram, nisi
Perimere malles.
- Nep. mittite ac libro addite.
- Arch. Vocor Archilochus.
- Nep. Archilogus.
- Arch. Archilochus.
- Nep. Cocus. 365
Archicocus. omen haud malum.
- Arch. Archilochus vocor.
- Nep. Bene est. quod autem munus aut qualis gradus?
- Arch. Divinus ego poëta, per septem dies
Plerumque versus arte composui duos,
Agiles, rotundos.
- Philo. instar effaetae suis 370
Aut saltitantis hirci.
- Arch. enimvero mihi
Rivo perennis vena Castalidum fluit.
- Philo. Cur arma vates sumis?
- Arch. ah! curta est nimis
Domi supellex, horrida impellit fames.
- Men. Iuva, Stratege, quaeso.
- Nep. quid saevi accidit? 375
- Men. Horret animus referre nec constat sibi.
O triste monstrum! mulier evulsit mihi
Barbam fere omnem et crine nudavit caput.
- Nep. Cur passus istud?

Men.	fortior multo viris	
	Vxor trecentis. gratias magnas ago,	380
	Quod vivum abire siverit, ut operam locem	
	Regi potenti.	
Nep.	uxorius es. huc te admove.	
Irus	Oppressus inopia et fame nummos peto.	
Nep.	Quanti aestimas vitam tuam?	
Irus	centum aureis.	
Philo.	Procul facesse. drachma vix dabitur tibi.	385
Nep.	Admitte, drachmas sed decem numera. placet	
	Modestia ac incomptus ornatus viri.	
Irus	Sic credidi decere sapientem. toga	
	Et tenue membra pallium cingit mea;	
	Generosus animus, qui periculum, qui necem	390
	Non optat aut formidat.	
Nep.	haec sententia	
	Gravitate non indigna nostra.	
Philo.	sed fuga	
	Numquid reservas patriae fortem virum?	
Irus	Diffugio veloci gradu: equidem non nego.	
Nep.	Quid otiosi caeteri hic ducunt moras?	395
Log.	Augere animus est copias Regis mihi.	
Nep.	Quod nomen et virtus? quod officium? audiam.	
Log.	Sum rhetor et causidicus.	
Hip.	aedituus fui.	
Cod.	Agrestis atque agitare sum suetus boves.	
Cenc.	Sparta mihi patria.	
Philo.	gentis eximiae decus.	400
Cenc.	Vbi furta sunt honesta, si abscondas, nocent	
	Deprensa. quid? piceata quoties haec manus	
	Egit triumphum? nunc vetant rigidi senes	
	Et civitate libera hanc artem exigunt.	
Nep.	Egregius hic vir militum ducet globum;	405
	Nam quisquis arte clepere non tardus fuit,	
	Hostem quoque adgredietur et praedas feret.	
	Nunc expedite tela, certamen iuвет.	
	Sic hasta, sic vibretur ensis.	
Cenc.	sic iubes?	
Nep.	Quam faede aberras.	
Cod.	optime. novi probe!	410
Nep.	Demens! agros invertimus? in altum erige.	
Cod.	Ad astra tollam.	
Nep.	iungite armatas manus.	
	O vos inertes!	
Philo.	figimus vestigia	
	Pedemque pede conferimus et manum manu.	

Nep.	Ludibria haec. sic iubeo, figatis gradum.	415
Philo.	Ignosce, Domine. abire iam nobis lubet.	
Nep.	Erebi propago, tenerum ut afflixit pedem? Est crimen ingens laesa maiestas Ducis. Sed istud aequus vindicet caelo Tonans. Vos interim sic agite, sic pugnam cie.	420
Cod.	Sic tollo clypeum, in ora sic gladium fero.	
Cenc.	Sic tu Strategum, ut nesciat posthac loqui?	
Nep.	Extrahite ferrum, caedere hostem sic iuuet.	
Philo.	Commilitones, hostis invadit, neci Addicit omnes, quotquot armis se tegunt.	425
Cod.	Proiicimus, ut ne forte pereamus simul.	
Nep.	Ignava pectora! Imperator sic levis?	
Philo.	Est omnium res vita praestantissima.	
Nep.	Necessitati cedere et Regem decet. Vires resumam citius, inimicus cadet.	430
Philo.	Inanis iste rumor, haud vanus mihi. Nunc ipse spolia colligam ac armis fruar.	

Scena tertia

Nicostrata, Callinice, Olympias

Nicostrata et Callinice tristem casum maritis timent; quibus se iungit Olympias et, quid in castra nuntiare iubeant, exquirunt.

Nico.	Iam Phaebus aequo dividens spatium diem Umbras minores reddit et pulsat caput Maiore flamma; saevior maestae incubat Aerumna menti, gravius ad crescit malum. Nam quo maritus fata vitabit loco Cruenta, saeva, qualia - heu! - pinxit sopor?	435
Call.	Eadem premit me cura, par urget dolor. Bellum probrosum! materia diri nimis Faecunda luctus! filios matrum e sinu Avellis et coniugia violento secas Crudele ferro. vincla, quae nullus dies Abrumpat unquam, perfidus rumpit mucro.	440
Nico.	Amate coniunx, sic ad uxorem redis Transfossus ense pectus et telo impio Humeros adactus? militum durum genus!	445

- Amy. Benigna causae fata meliori favent.
 Crat. Reges tuentur Numina, et servat Tonans.
 Euct. Rex Gentius persuasus auro nos iuvat,
 Hostem lacessens. Eumenes fertur quoque
 Ferire faedus, Graecia ut gentem Ausonum 480
 Pellat superbam, liberet regnum metu.
 Clara Rhodiorum civitas pelago potens
 Adiunget arma, si neget pacem ferox
 Romae Senatus. forte sociabunt suas
 Asiae Tyranni copias, ut ne inclyta, 485
 Fraenare populos sueta diversos, ruat
 Aemathia.
- Amy. causa vertitur Regum omnium,
 Ne crescat una gens et imponat iugum.
 Crat. Frangenda cervix indomita, ferro tumor
 Multandus, ut ne nostra ad imperium struat 490
 Gradum ruina.
- Euct. generis humani luum
 Perseus domabit, servitio colla eximet.
 Confide, pubes, et Deos cantu cole
 Festumque choreis laeta concelebra diem.
- Amy. Iuvat imperata facere, dum mulcent fides. 495
 Log. Ad arma rursus propero, si victoria
 Inclinet ad nos. verba Procerum me movent
 Metuque gelidos spiritus iterum excitant.

Chorus

Dolor, Laetitia, Spes, Timor, Tempus

Laetitia Dolori, Spes Timori nexa se arcte complectuntur, quos Tempus dissociat. verum Dolor et Timor se brevi minantur redituros.

Dol.	Ferreo nodo revincti Iungimur, soror. catenae Nemo nexus aeviternae Tentet unquam solvere.	500
Laet.	Vita tristi lege fati Gaudio et dolore mixta. Ordine hoc Summus Deorum Iussit aevum currere.	505
Spes	Inter undas et procellas, Inter aestus et furores, Sola Spes succurro fessis, Praebeo solatia.	510
Tim.	Assequor te, non recedo, Verteris quocunque gressum. Me trahis tecum fideli ad Vsque tumbam faedere.	
Tem.	Segrego Tempus timorem Spemque solam fulcio. Gaudio demo dolorem Et procul luctum fugo.	515
Dol.	Crastino die reversus Vana tollo gaudia.	520
Tim.	Saevis Timor recurrens Concitabit pectora.	
Tem.	Nunc abire Tempus urget. Nil negate Tempori.	
Laet.	Expedita sum dolore. Vincet hostem Perseus.	525
Spes	Spes procul timore pulso, Fausta credit omnia.	
Tem., Laet., Spes	Lacrymas, luctum, timorem, Cuncta Tempus auferet.	530
Dol., Tim.	Lacrymas, luctum, timorem, Cuncta Tempus adferet.	

Actus tertius Scena prima

L. Aemilius, Marcius, Sulpicius, Popilius,
Sempronius, P. Scipio, Q. Fabius

L. Aemilius in castra venit, militem officii sui admonet.

- Aem. Quod Marspiter, quod caelitem magnus Parens
Vobis Reique publicae vertat bene,
Pede Imperator castra non segni peto. 535
Auguria sunt secunda, vix bellum traham.
- Marc. Exercitus venisse laetatur Ducem.
Et inclyta victoria sperat brevi
Persen domandum.
- Sulp. erecta sunt studia omnium,
Fervida voluntas; et velut caelo datum 540
Sibi arbitrantur Consulem Aemilium.
- Pop. tua
Perspecta virtus, robur eximium rapit.
- Semp. Quae fronte gravitas, quanta maiestas viro!
Aem. Paucis monebo militem officii sui.
Vos singulis edicite, ubi tardi omnia 545
Consilia non perceperint animo satis.
- Semp. Quodcunque Dux iubebit, effectum dabo.
Aem. Consulere turmis Imperatorem decet
Et providere cuncta solum. qua geri
Res possit arte, mente nunc statuet silens, 550
Ad se vocatis nunc Tribunis. quos placet
Non advocare, dicta ne iactent sua,
Nec clanculum nec propalam. miles tria
Curare debet, corpore ut validissimo
Celerrimoque praeditus, pulchris quoque 555
Instructus armis, subitum ad imperium cibum
Habeat paratum. reliqua sed curae Diis
Suoque noverit Imperatori fore.
- Marc. Praecepta sancta!
Aem. milites, Ductor, vagis
Rumoribus ubi aguntur, est sanum nihil 560
Ibi nec salutare aliquid. officium meum,
Occasionem ut praebeam vobis bene
Rei gerendae, sedulo implebo. cum erit
Signum datum, navate fortem operam mihi.

(Actus III)	Simon Rettenpacher, 'Perseus'	23
Scip.	Componere artus tempus est fessos, pater, Blanda quiete, ut validiori hostem impetu Recens laccessas.	565
Fab.	interim nostras iuuet Tentare vires, copiis stimulum addere Certamine brevi.	
Aem.	sed cave, ne quid nimis.	

Scena secunda

Sulpicius, Popilius, Sempronius, P. Scipio, Q. Fabius

Milites Romani ad praelium se parant et gladios in hostem acuunt.

Sulp.	Spes certa bellum posse finiri grave, Persen paterno, Consule hoc, regno exui.	570
Pop.	Cernere reversum censeo e priscis Ducem, Curium aut Fabricium aut paupere Camillum lare.	
Semp.	Quid facere deceat militem, haud scivi prius. Aemilius hodie docuit, ignarum imbut.	575
Scip.	At nos parare praelio vires iuuet, Pugnaeque praeludamus.	
Fab.	ignavae piget Animum quietis. sidera ut nunquam poli Cessant moveri, ita ille perpetuum cupit Amatque motum; membra nec tardant sequi.	580
Scip.	Stringatur ensis; fortius figam latus Persei rebellis, si arma librentur prius.	
Fab.	Acuite gladios, milites; putrem situm Detergite hastis, pila iactentur manu, Si fama magni nominis mentem subit.	585
Scip.	Actum satis: curare iam corpus iuuet.	

Scena tertia

Perseus, Didas, Androcles, Antigonus, Neon

Perseus antiquae gloriae suos admonet, ad virtutem pristinam incitat et generosa maiorum facinora commemorat.

- Pers. Iam iacta Martis alea: intrepide ferum
Excipiet hostem miles et vanum atteret
Audax tumorem.
- Did. pace cum oblata frui 590
Nolit Senatus ac minis saevis agat,
Petat coactus.
- Pers. arma non sumpsi prior,
Ob civitates dicar invasas licet
Rupisse faedus.
- And. Roma dum infracta fide 595
Socios tueri iactat, imperium sibi
Acquirit orbis bellaque ex bellis serit,
Reges ut omnes tollat et regna occupet.
- Anti. Premenda tanta Regibus pestis fuit,
Inimica regnis funditus Respublica
Vertenda; nunc ipsi adiuvant, monstrum colunt. 600
- Pers. Hinc viribus decebit anniti omnibus,
Vt exigamus Graecia et nostris iugum
Cervicibus adimamus.
- Neon haud quisquam suis 605
Parcet lacertis aut dabit sese in fugam.
Calet iuventus omnis et Regi cupit
Animum probare.
- Pers. militum prompta est manus,
Victoriae spes certa, solamen mali.
- Did. Assueta gens parere Ducibus, non volet
Facere imperata Consulum, iusto iuvat
Bello tueri regium fastigium. 610
- Pers. Quemcunque gloria, quem vetus stimulat decus,
Maioribus dignam induat mentem suis,
Augusta queis Europa et Aegyptus fuit.
Transgressi in Asiam incognitum famae quoque
Orbem aperuere; nec ante virtuti patrum 615
Vincere negatum, quam rubro inclusis mari,
Quod vincerent, defuerit.

	Regno minantur. causa iam caelo satis Probata nostra.	
Did.	ruimus, exitio damus Gentem superbam.	
Neon	Consulis fastus cadat.	
Scip.	Infida pectora!	
Pop.	contumax, ferro, tumor, Procumbe.	
Pers.	perimite, caedite.	
Semp.	in Regem feror.	655
Pers.	O fata! quis metus urget?	
Did.	heu! cede aut peris.	
Scip.	En, fugit hostis. concito assector gradu.	
Semp.	Quo conglobati? quis locus pavidos teget?	
Pop.	Rarescit acies. iam tua est victoria.	
Aem.	Insiste, miles; terga fugientum preme.	660
Semp.	Cessere cuncti; ut pecora per saltus metu Et nemora properant attoniti, et undas pavor Quosdam subire iussit.	
Aem.	at Perseus via Qua fertur evasisse? quis condet specus?	
Pop.	Avia pererrat, et fugae rarus comes.	665
Aem.	Receptui canatur: atrato imminet Nox pallio.	
Semp.	plerique iam lassi ad suos In castra rediere.	
Aem.	optime factum. at meus Vbi natus? armis ne nimis fidat, velim.	
Pop.	Tenera est iuventus: facile nox lapsum gravi Periculo praecipitet. insequar et tibi Mecum reducam.	670
Aem.	gaudio afficies novo. Curare tempus corpora. ingentes ago Grates, Quirites! inclyti est vestris decus Partum triumphi viribus, ductu meo.	675
Scip.	Ignosce, genitor, ardor abripuit; sequi Hostes volebam et penitus eversos dare.	
Aem.	O chare fili, laetor adventu tuo. At nocte nunquam persequi inimicum iuвет: Accidere possunt multa, quae damnum ferant.	680

Scena quinta

Thrasotyles, Phobomastix, Creontrarchus, Aenopogon, Ariophygyus,
Nepiophylax, Philopompus, Menippus, Logodaedalus, Teragyne

*Milites trepidi in cella vinaria se abscondere desiderant, quos novo terrore complet
Nepiophylax; sed suo malo.*

- Thra. Rigore quanto membra constrinxit gelu!
Formido saeva pectori nostro insidet.
Saevire tergo spicula atque enses adhuc
Videntur. ut Romana vis urget minax!
Tremo pavore. sequitur? o cessa, furor. 685
- Phob. Tam triste nunquam praelium aut dirum fuit.
Vix fugere licuit. cuncta delevit manus
Hostilis. arma, tela proieci omnia,
Ne praeda fierem, mole depressus gravi.
Inposterum non me admovebo tam prope 690
Certamini. quod vivo, sint grates Diis.
- Creo. Vt ora torquet, ut coquit fauces sitis!
Infausta pugna! pessimus belli tumor!
Videre nunquam militem, nunquam Ducem
Posthac iuvabit. quam sitio! vinum huc cito. 695
- Aen. Merum venenum est, dum cales pugnae nimis
Fervore; potius frigidam pota. huc, puer,
Aquaе rigentis poculum.
- Ari. hunc cyathum bibe.
- Creo. Vinum haud nocebit.
- Aen. viscera incendet, furet
Romana plus quam tela, quam fulmen Iovis, 700
Quam framea Martis.
- Phob. cura, ne mentem gravet,
Quod viscera exedat; intima invasit pavor,
Nunquam calori cedit.
- Ari. et tantum pedes
Fugiendo fervent, frigidae semper manus.
- Thra. Quum moliebar maximo pugnam ambitu, 705
Ille fugiebat maxime.
- Creo. quid me increpas,
Proterve, dictis? si prior debes tuis
Pedibus salutem?
- Aen. quaeso, ne contendite.
Ambo estis eximii viri et pacis decus,
Ad bella non nati horrida et Martis minas. 710

- Ari. Est saevus hostis, ense deturbat caput
Artusque truncat, nec preces ullae movent.
- Nep. Huc, milites, ad arma, si famae sitis!
- Thra. Non famae inanis gloriaeve sitis, meri
Me torquet. ante mille potabo amphoras, 715
Quam tela spargam vel duo.
- Phil. insanum pecus!
- Nep. Quid, transfugae, molimini? quo vos metus?
Deprendo tandem. vinculis necte improbos.
- Phob. Quid proderit vincere? sat vincit pavor.
- Creo. Abi, profane, ni velis letho dari. 720
- Phil. Commilitones, ocyus forti huc gradu.
- Men. Nervos fugaces amputo, recido caput,
Parere ni tuo Imperatori lubet.
- Phob. Ah! desine. Imperator est terror meus.
- Log. Ignosce trepido. fors idem eveniet tibi. 725
- Nep. Ne parce, caede transfugam. haud quemquam decet
Deserere castra, destituere metu Ducem.
- Thra. Si fugit ipse Perseus celeri pede,
Quae culpa nostra, si sequi exemplum iuvat?
- Log. Occumbite ense, perfidi.
- Thra. haud libitum modo. 730
- Phil. Brevi libebit. Imperator sic iubet.
- Thra. Quid Imperator? si negent Superi manum,
Stygem ciebo. Tartari prodi specu,
Ferox Megaera. tardat et nectit moras?
Erumpe, maesta virgo. fors nubes secat 735
E praelio reversa, cum Persi comes
Haesit fidelis. desere infaustum Ducem
Et huc vocata devola.
- Aen. heu, animus tremit!
- Quid fiet istud?
- Ter. prona in obsequium tuum
- Accurro semper.
- Thra. magnus extimulat dolor 740
Ac ira pectus. Imperatorem abripe,
In Tartarum vel nubila ardentis poli.
- Ter. Nulla mora. sequere; quo fugit trepidus?
- Nep. perii!
- Carere melius pileo et galea reor
Quam vita et anima. tam gravi discrimini 745
Exposita nunquam nostra maiestas fuit.
Pavesco adhuc, cor palpitat tremulo metu.
Sed abire praestat, ne caput totum lues
Avellat audax.
- Phil. sequimur invictum Ducem.

- Aen. Quae larva nostras improba infestat domos?
Corripuit horror ossa. cedamus, puer. 750
- Thra. Victoria ingens quam levi pretio stetit!
Nunc strenue cum faece siccabo cados.

Chorus

Virtus, Vis, Mars, Fama, Gloria

Virtus et Vis, Mars atque Fama, cui plura Romani debeant, contendunt. prosternitur a Marte Fama, Vis a Virtute, quas tamen uterque rursus erigit. Gloria Virtuti laureum sertum imponit et Romam extollit.

- Vir. Romana gens debet mihi
Et gloriam et triumphos. 755
Expulsa terris omnibus,
Hic tuta conquiesco.
- Vis Vis sola populos extulit
Ad gloriae cacumen. 760
Romana, quamvis abnuas,
Hac nititur potestas.
- Mars Dum tela, dum gladii micant,
Dum pila cum sarissis,
Intrepida se Virtus mihi
Adiungit et ferocem 765
Compescit hostem praelio,
Victoria potitur.
- Fama Et Fama Martem promovet,
Dum multa vana spargit;
Rumoribus potentia 770
Romana saepe crevit.
- Vir. Persisto sola nec levis
Permutor instar aerae.
Vis mole praecipitat sua,
Et rumor exolescit. 775
- Fama Non Fama cedit tempori.
Vis Vis mole non fatiscit.
- Mars Impelle, Virtus, dextera,
Dum tendo pronus arcum.
Sublata se sternet tuis 780
Vis pedibus ad triumphum.
- Vir. Et Fama telo corruet,
Si Martis urget ira.

	Testare, quod moles tua Devergat in ruinam.	785
Mars	Iam, Fama, posthac Martium Audax lacesse robur.	
Vis	Eversa sum, prostrata sum, Iam victa cedo palmam.	
Fama	Confossa Martis spiculo Recondar in sepulchro.	790
Glor.	Incinge lauro verticem, Me sic iubente, Virtus: Tu iuncta Marti gloriam Largiris et coronas.	795
Vir.	Erigere Vim nobis datum; Me nulla Vis movebit.	
Mars	Animare Famam, Martium Non dedecet vigorem.	
Fama	Nunc vivo Martis munere.	800
Vir.	Fatere te minorem.	
Vis	Erecta Virtutis manu.	
Mars	Posthac repende grates.	
Glor.	Virtute stat Respublica, Virtute Roma vincit.	805

Actus quartus Scena prima

Perseus, Evander, Neon, Archidamus, Euctus,
Amyntas, Craterus, Lysimachus

Perseus a plerisque amicis desertus metu Pella digreditur et novas copias contrahere statuit.

- Pers. Ergo relinquo solus, et amici negant
Vocati adesse?
- Evan. gravior hinc nobis timor,
Ne forte maius facinus in Regem audeant
Hostique prodant.
- Neon vulgus inconstans fidem
Cum sorte mutat, maxime impulsum metu. 810
- Pers. Exercitu sum destitutus, vix Ducem
Pauci sequuntur. Regia expellor mea
Vivus vidensque? o fata! quas terras petam,
Si non licebit esse securo domi?
- Arch. Animum dolore, magne Rex, pressum erige 815
Et damna laevae disce fortunae pati.
Vento secundo quilibet navim regat,
Adversa rectorem aura commendat ratis.
- Euct. Infida Procerum turba discedat licet,
Operam fidelem nostra praestabit manus. 820
- Pers. At metuo, casu ne opprimam cunctos meo.
- Evan. Abire praestat oppido incertae spei
Dubiaeque fidei. facile dispersas potes
Colligere vires Amphipoli et auctas novo
Numero parare. auxilia Bisaltae dabunt 825
Pretio rogati.
- Euct. contrahere turmas iuvet
Omnes in unum. praelio fractus semel
An victus etiam bello? in Aemathia tua
Praesidia multa, valida sunt Thracum agmina.
- Pers. Tentabo rursus Martis ambigui aleam, 830
Si militem collegero reversum e fuga.
Pellam tuere. fida amicorum, latus
Stipate, turba. fata monstrabunt viam.

- Amy. Quid nos? in urbe Rege digresso haud lubet
Ultra morari: in castra comitabor Ducem. 835
- Crat. Quocunque tendat Perseus, iungar comes.
Mea salute gratior Regis salus.
- Lys. Properate. nati Principum nunquam Ducem
Deserere sueti aut se eximere cladi omnium.

Scena secunda

Fama, Hippias, Milo, Pantauchus, Euctus, Metus, Cassander

Fama victoriam ubique spargit; trepidant Macedones et inter fidem timoremque fluctant.

- Fama Audite, quotquot Aemathia tellus alit, 840
Qui Thessalis, qui Thracibus contermini,
Qui proximi Epiri accolis atque Illyri,
Rex clade Perseus victus ingenti domo
In insulas profugit extremi maris.
Capti aut perempti milites, pauci fuga 845
Abiere salvi. Consul immiti manu
Exurit agros, vastat et praedas agit
Vbique. ni praeveniat obsequium minas,
Periere cuncta; saevit immanis, ferox.
- Hipp. Quis horror artus? Perseum victum audio. 850
- Milo Est fama constans, caede prostratum gravi
Regno excidisse, exercitu amisso, Ducem.
- Pant. Quid ergo? nos dedemus, an bellum placet
Pro patriae salute, pro aris et focus?
- Euct. Adstricta Regi iureiurando fides 855
Pugnare nos patriaeque libertas iubet.
- Hipp. Opponere arma tam potenti qui iuvat
Hosti et gravi? an ut atrociori nos premat,
Si frangat iterum, servitute?
- Euct. fidem Duci 860
Servare pulchrum, reliqua provideat Deus.
Romana vis, si copiae adveniant novae,
Facile repelli poterit et genti decus
Reddi Macedonum; praelio, quaeso, unico
Ne concidamus.

Pant.	ingerit Consul minas: Nisi imperata facimus, omnibus exuet Agris et arvis, oppida exitio dabit.	865
Euct.	Sunt arma nobis, flos iuventutis domi: Cur patriam prodamus et Regem metu?	
Milo	Prodesse possim, victima - ah! - caderem libens. Necessitas sed dura nunc aliud monet. Est nota virtus hostium et robur mihi.	870
Euct.	Et saepe Roma victa.	
Milo	maiori tamen Resumpsit arma gloria atque animo stetit Infracta semper.	
Euct.	Annibal pressit diu.	
Milo	Opprimere nunquam potuit. a casu ferox Carthaginem subegit et leges tulit Animosa Poenis.	875
Euct.	plurimis turbis domi Agitata dirae proxima ruinae fuit.	
Milo	Emersit et caput altius motu extulit.	
Euct.	Verum fatebor: terror invicti tenet Et me Senatus, non tamen rumpam fidem.	880
Met.	Labare paulatim incipit, subito cadet A me subactus. viribus nullis opus.	
Hip.	Quid credis autem? mente quid volvis tua, Si Consul arma propius admoveat furens?	885
Met.	Iam subeo membra, pectus et totum occupo.	
Euct.	Moenia tueri, facinus est pulchrum quidem; Sed milite, armis, commeatu non satis Instructa Pella. vix moras hostis trahet, Quin veniat ac diripiat. o dirum malum!	890
Met.	Iam caepta strenue urgeo, invado intima.	
Pant.	Si dedis urbem, nullus insontes necat. Tueris armis? civium exundat cruor.	
Euct.	Ambiguus haeret animus, haud turpi metu Odioue ductus; cuncta sed librat prius. Servare vitam plurium praestat tamen Quam concitare Paulum ad excidium ultimum.	895
Met.	Speciosa dicta! civium eximium salus Est velum et urbis; causa sed solus metus.	
Cass.	Ignava corda! sic timor mentem occupat, Vt nemo fidei, nullus obsequii memor Pro Rege vibret arma? non ita ego: Stygem Prius subibo, quam Ducem linqvam meum.	900

Scena tertia

Nicostrata, Callinice, Olympias

Nicostrata et Callinice, audita victoriae fama, tot egregios viros cecidisse queruntur. cladem Olympias e praelio reversa confirmat et luctum auget.

- Nico. Quis rumor aures pepulit infelix meas?
Occidimus omnes? Perseo stragem ultimam 905
Hostis cruentus intulit? paucos fuga
Eripuit, et maritus occisus iacet?
- Call. O dura fata! periit et coniunx meus
Tristi duello; rarus e castris domum
Miles reversus. unica quot hausit viros 910
Nefanda pugna? copias quis nunc novas?
- Nico. Hoc est, quod oculi sponte manarunt mihi
Fletu frequenti, maestus hoc monuit sopor.
Subtrahere se certamini iussi tamen,
Cavere tela. imperia contempsit ferox. 915
- Call. Pro Rege dum audax praelium Antigonus ciet
Aciemque dubiam robore retentat suo,
Mucrone diro colla transfixus cadit.
- Nico. Est mortis ignotum genus; solum audio
Cecidisse sponsum.
- Call. fertur huc trepido gradu 920
Olympias, iam certa discemus, redux.
Cur sola festinas sine marito domum?
- Olym. Ah, parce quaerere! pectus ingenti labat
Dolore quassum. vixit - heu! - coniunx meus!
Tegere cadentem corpore volebam, haud ferus 925
Permisit hostis. arma iuverunt nihil,
Nil scutum et hasta; misera vix potui pedem
E praelio referre.
- Nico. quod fatum mei,
Soror, mariti? vivit?
- Olym. infausto iubes
Onerare mentem nuntio: ad plures abiit. 930
- Nico. Non fama inanis ergo, non rumor fuit.
Quid agam relicta? lacrymae ex aequo meos
Dirusque posthac dividunt annos dolor,
Post fata donec coniuge recepto fruar.
- Olym. Amore nunquam tangar alterius viri, 935
Sed maesta viduos virgo servabo toros.

Call. Quis credat hoc? post quatuor nubent dies.
 Severa nimis exempla quis cupiat sequi
 Aetate nostra? sponsus occiderit meus,
 Maerore vitam haud finiam aut luctu tamen. 940

Scena quarta

Sulpicius, Popilius, Sempronius, Phobomastix,
 Creontarchus, Archilochus

Romani milites in sylvis venantur hostes et undique e latebris extrahunt.

Sulp. Venatio instituenda nobis et nigro
 E nemore praeda agenda. nam Regem audio
 Petiisse sylvas; forte scrutari abditas
 Dabitur latebras.

Pop. Regiam Perseus adiit
 Rursusque fugit, haud satis fesus suis. 945

Semp. Plures silenti conditos retraham specu.
 Si cingere lubet antra, prodibunt ferae
 Fame coactae.

Pop. milites ramis latent
 Vmbrisque perculti arborum.

Semp. ferro iuvat
 Lustrare cuncta: nullus evadat. cohors,
 Praecinge saltum. 950

Sulp. si quis imploret fidem
 Populi Quiritum, vita donetur. rigor
 Est temperandus leniter clementia.

Pop. Haec sola virtus, quae Diis reddit pares.

Phob. Magnanime Ductor, parce fugienti, precor. 955
 Nunquam arma posthac induam, nunquam amplius
 Spargam cruorem.

Pop. ignosce. non equidem reor
 Quemquam occidisse istius ignava manu.

Creo. Me gloria eadem liberat et idem favor. 960
 Vix pugna coepit; sanguinem innocuum ferox
 Clarumque ne fors funderem, audenti pede
 Acie profugi, sicut, audito cane,
 Lepus tremens pavore.

- Semp. constantem virum,
 Properare gnarum! si viatoris dares,
 Legate, munus, haud aberrare autumem. 965
- Arch. Vt pedibus olim carmina instruxi probe,
 Sic malo pedibus gerere bellum quam manu.
 Proinde te oro, ne mihi quidquam imputes,
 Ob praelium bene aut secus gestum. haud enim
 Fusum intueri sanguinem nobis licet, 970
 Horrore pectus quatitur, et linquit calor.
- Sulp. Ne caede, miles, deditos; Consul vetat:
 In castra captos ducere et reliquos fuga
 Hostes retractos perimere armatos iubet.

Scena quinta

L. Aemilius, Marcius, P. Scipio, Hippias, Milo, Pantauchus, Euctus

Plerique Macedones se suasque urbes L. Aemilio tradunt.

- Aem. Rumore pugnae territa adversae, brevi 975
 Aemathia cedit in potestatem meam.
- Marc. Castella et arces, oppida exspectant tua
 Mandata, Consul. nemo post cladem asperam
 Resistere audet.
- Scip. sicut, ubi fulcrum ruit,
 Quo latera nituntur domus, secum trahit 980
 Molem in ruinam et sternit ingenti sono,
 Sic cuncta nunc exercitu amisso cadent,
 Quae militari robore steterunt prius
 Suffulta et inconcussa.
- Aem. quam fragili rota
 Fortuna ludit! magna momento occidunt! 985
 Quod longa composuit dies, regnum unica
 Pene hora vertit, Perseo sceptrum abstulit.
- Marc. Sed ecce, legati urbium affatus petunt
 Consulis et oleae praeferunt ramos manu.
- Scip. Pacem reposcent seque permittent Duci. 990
- Hip. Vir maxime, urbem genua complexi tua
 Nostram Beraeam dedimus, nondum ultimo
 Metu coacti. parcere innocuis velis,
 Rogamus omnes. qua fide Regum tulit
 Imperia, eadem iussa Romani feret 995

	Impigra Senatus. Perseus casu gravi Prostratus, at solamen a vobis habet Victum esse.	
Mil.	nulli Macedonum cessit vigor, Virtute vestra et robore infracto est minor.	
Pant.	Oramus itaque, pace superatis frui Liceat cupita. vos quidem domini omnium, Ignoscere at pulcherrimum; et paenae satis, Cernere precantes, arma qui contra prius Romam gerebant.	1000
Aem.	nota iam pietas Ducum Populi Quiritum: Consul hanc legem sequar, Quam pene dictavere maiores mihi; Quicumque se permiserit et urbem suam, Sit amicus et veniam impetret plebi quoque.	1005
Scip.	Beraea salva: sponte venistis. parens Tam prompta nunquam obsequia generosa sinet Abire mente.	1010
Marc.	si sequi exemplum volent Munita caetera oppida, saluti suae Prospicere possunt; si experiri vim lubet, Direpta ferrum excindet, ac flamma hauriet.	
Euct.	Urbi relictus regiae custos, tibi Nunc trado Pellam; cuius egregia est Diis Probata virtus, maximo et forti nimis Cum Rege victo exercitu. urbi sed precor Parcas vetustae, quae tuum in censum venit.	1015
Aem.	Deditio commoda. grator hanc mentem, inclytam Et civitatem grator incolumem. ocyus, Legati, adite traditas urbes, furens Ne forte damno miles afficiat gravi.	1020
Euct.	Paterna cura! subesse Romanis iuvat.	

Scena sexta

Charon, Minos, Tityrus, Corydon, Logodaedalus,
Hippobates, Decius, Crassus

Agrestes ad tribunal Minois milites de crudelitate accusant; quos a Charonte transvectos pro meritis aut punit aut absolvit iudex. rustici Charontem etiam iuvare iubentur, ne otio diffluant.

- Char. Quam magna turba navitae exspectat manum? 1025
Ripa tot ulteriore stant umbrae, integro
Quas mense nequeat transvehere fessus senex.
Hos sisto nunc viros tribunali tuo:
Iustas querelas audias, mores probes.
- Min. Quae patria vestra? qui penates? quod genus? 1030
Tit. Est regio procul hinc dissita, Aemoniam vocant.
- Cory. Aemathia me produxit, ad duros fere
Natum labores.
- Tit. colere faecundos pater
Me iussit agros; militum pepulit furor.
- Min. Cives fuere vel peregrini?
- Tit. haud scio. 1035
Distinguere adeo non licuit; hostes sine
Dubio fuerunt.
- Cory. rusticis nullus favet
E militum cohorte; se dicant licet
Nostros amicos, cuncta diripiunt, necant,
Mactant, trucidant. pessima haec agris lues 1040
Et oppidis minoribus.
- Tit. casum meum,
Verende iudex, percipe et, quanta, vide,
Strage impotentes saeviant.
- Min. narra, audiam.
- Tit. Opibus vigebam, pauperi quantum satis: 1045
Faecunda coniux, liberi septem domi;
Frugibus opimis, more consueto, ferax
Ager tumebat. turba cum ferro minax
Invadit arva, perdit ac radicitus
Evastat omnia. curro in auxilium mei
Demens agelli; vulnere inflicto, gradu 1050
Properat citato, coniugem abducit, domum
Cum liberis incendit. aegrum vix trahens
Consurgo corpus, cum novo in terram cado
Vulnere peremptus et nigrum subeo specum.
- Min. Indigna res! quid milites autem tibi? 1055

- Cory. Nudum, trementem, rebus exutum omnibus
Vinxere celsae ad arboris ramum ultimum;
Et sic perire frigore coactus fui,
Fame sitique. vindica tantum nefas;
Minos severe, militum puni gregem. 1060
- Min. Nostine vultum et ora latronum fera,
Huc cum ferentur?
- Cory. nosse me quosdam arbitror.
- Char. Estis feroces? iustus hic Minos sedet,
Qui saeva plectit crimina et flecti nequit.
- Tit. Hic ille, qui vastavit agros et domum
Incendit. 1065
- Cory. iste, pendulum celsa trabe
Qui spiritum diffundere coegit furens.
- Log. Quae regio mendax protulit monstrum? locum
Quem praedo defamavit impuro halitu?
- Cory. Sic alloquuntur rusticos dirum in modum. 1070
- Log. Cum rusticis civiliter agere vel loqui
Dementia extremam reor. nunc, quae tibi
Patria, profare.
- Cory. Aemathia fertur.
- Log. quo pedem
Nunquam intuli: nullum ergo tibi damnum dedi.
- Cory. Sic ora, sic oculos ferebat, sic minax 1075
Vultu videbatur, catena qui manus
Pedesque vinxit et egit in celsam arborem.
- Log. Mendaciorum colaphus est merces sonans,
Proterve; posthac militem insontem argue.
- Cory. Haec pateris, aequus haec vides iudex probra? 1080
- Min. Petulantiam sedare momento haud lubet.
Cum tu probatione deficias, reus
Nihil fatetur.
- Cory. omnia armati negant,
Sint clariora luce Phaebea licet.
- Min. Verum expriment tormenta. fraudes non latent 1085
Vnquam nocentum. quae tibi accusatio?
- Tit. Paenas reposco caedis, exustae domus.
- Hipp. Egone caedis damner, incensae domus?
Perimere qui vix ausus aut muscam aut canem?
Clemens in omnes, mitis etiam hosti fui. 1090
Hinc ante pugnam fugere decretum mihi,
Ne laederem, ne occiderem innocuos viros;
Et caesus in fuga fui: tergum inspice.
- Min. Absolvo te isto crimine. insontem probat
Pacificus animus et nocere hosti rudis. 1095

- Tit. Plerumque sunt hi pessimi in agrestes, nihil
Qui adversus hostes moliuntur.
- Min. iam satis
Est nota virtus. plurimi advenient brevi
Vecti a Charonte, debitas paenas luent.
- Tit. Hic causa vincit aequa, iustitia hic viget. 1100
- Min. At vos, labori nata gens, operam seni
Locate fesso. sic rei scelerum dabunt
Supplicia citius.
- Cory. grata conditio: placet.
- Tit. Vltio laborem minuet, ad cymbam volo.
- Char. Iterum duos adduco praestantes viros. 1105
- Dec. Adversa mecum vulnera et clypeum adfero
Bello interemptus, hostium plures manu
Cecidere nostra. Macedonum strati iacent
Perseo decem bis millia fugato.
- Cra. decus
Ingens triumpho Consul adscribet mihi, 1110
Qui tot recepi vulnera et nunquam manu
Ensem remisi. mortuum clypeus tegit.
- Min. Hi vera Martis pignora. Elysium nemus
Colite beati. rusticorum vos metus
Fugaxque turba, pabulum Stygio cani 1115
Praebete, lepores capere venatu iuvet.
Adsint agrestes navitae et ducant ratem,
Ne diffluant quiete. vindicta incitet.

Chorus

Iupiter, Hercules, Mars, Nemesis, Providentia

Hercules a Iove contendit, ne Macedonum regnum everti sinat; sed nil impetrat.

- Iup. Nimium superba sceptrum
Exosa sunt Tonanti. 1120
Macedum ruet potestas,
Et vincietur auro
Persei cruenta dextra.
- Herc. Sic Herculis nepotes
Et clara stirps Achillis 1125
Regno excident vetusto?
Ah! dura flecte fata.

Mars	Demetrium veneno Rex impius peremit! et Pergami Tyrannum Saxo Eumenem petivit. Nemesis severa, plecte.	1130
Herc.	O dura flecte fata! Nemesis severa, parce.	
Nem.	Inulta non abibunt Tot crimina, et cruore Manus impiata fratris Reposcit ultionem.	1135
Herc.	O dura flecte fata!	
Nem.	Iam puniam rebellem.	1140
Prov.	Reum catena nectat. Ducatur in triumphum Cum liberis revinctus. Custodia impotentem Albana frangat hostem.	1145
Herc.	O dura flecte fata!	
Prov.	Quis fata flexit unquam?	
Iup.	Decreta nemo mutet Et aequa iura caeli; Immota stat voluntas Nec flectitur precando.	1150
Herc.	Parce, o Parens Deorum, Sceptrumque redde Persi.	
Nem.	Non puniam scelestum?	
Mars	Non Roma praeferocem Videbit in triumpho?	1155
Prov.	Aeterna lex: Tonantis Immota stat voluntas.	
Herc.	O dura lex! Tonantis Non flectitur voluntas.	1160

Actus quintus Scena prima

Perseus, Neon, Evander, Archidamus, P. Lentulus,
A. Postumius Albinus, A. Antonius

Legati a Consule missi deditionem Perseo suadent, sed non persuadent.

- Pers. Nil litteris respondit Aemilius meis,
Rediere legati absque mandato domum.
- Neon Nomen superbus Regis adscriptum pati
Non potuit.
- Evan. an Regem esse te Consul negat?
- Pers. Epistolam absque regio titulo alteram 1165
Statim remisi; forte responsum dabit.
- Arch. An clade fractus unica regno excides?
- Pers. Victoris arbitrio omnia fere se oppida
Iam tradidere, miles elapsus fuga
Aut caesus, externae ulla vix spes est opis. 1170
Romanus instat hostis, eversum cupit.
- Evan. At nos amici.
- Pers. exigua quid poterit manus?
- Neon Obire pro te nemo dubitabit necem.
- Pers. O fida pectora!
- Arch. Regium nunquam exue
Animum, precamur. forte meliori Deus 1175
Causae favebit. at ecce, legati gradum
Huc inferunt a Consule.
- Pers. affari placet.
Quae iussa victor dictat ac leges mihi?
An dignitate regia dabitur frui?
- Lent. Salvere Persen plurimum Aemilius iubet. 1180
- Pers. Titulus omissus Regis?
- Post. haud illi locus,
Cum regio cesserit omnis in nostras manus.
- Pers. Immota multis urbibus constat fides.
- Ant. Vbicunque Paulus arma circumfert, fides
Labascit, et sollicitus invadit pavor. 1185
- Pers. Quae pacis offert munera Aemilius mihi?
- Lent. Perseus Quiritum se in fidem suaque omnia
Permittat et clementiam.

Pers.	sceptra haud feram Nec tempora Diademate incingam mea?	
Post.	Cui regnum ademptum, regiam capitis notam Gerat superbus?	1190
Pers.	praelium adversum mihi Solio paterno moveat et subdat iugo?	
Ant.	Senatui te dede, non cedit male.	
Pers.	Egone mea vestrae potestati omnia? Honore Perses careat assueto? haud erit. Fortuna opes auferre, non animum potest.	1195
Lent.	Spes nulla, cogi posse suadendo Ducem. Tentanda vis. iam Octavius portum subiit.	

Scena secunda

Theondas, Cleobulus, Ehippus, L. Atilius

L. Atilius Samothracas hortatur, ut Evandrum caede contaminatum insula depellant.

Theo.	Quo verget animus Regis, an secum trahet Cuncta in ruinam, an sortis agnoscet vices?	1200
Cleo.	In servitatem cadere de Regno, nimis Durum videtur.	
Eph.	spiritus Regis gerit, Sit clade quamvis victus ingenti.	
Theo.	minis Romanus urget spemque Ductori facit Certam salutis, cuncta si Populo sua Tradat Quiritum.	1205
Cleo.	finiat Romae dies.	
Eph.	Octavius classem appulit, clausum tenet. Circum sedentur omnia, elabi nequit.	
Atil.	Licebit? in rem pauca praesentem velim.	
Theo.	Licet, profare.	
Atil.	nosne vere accepimus, Samothraces, an falso, sacram hanc esse insulam, Intaminari totam et augusti soli?	1210
Theo.	Sic semper aestimata Samothrace fuit.	
Atil.	Cur Regis ergo cruore pollutam Eumenis Violavit homicida impius; quumque omnibus Abarcantur manibus impuri a sacris, Penetralia an vos corpore cruento, rogo,	1215

	Contaminari vestra latronis feri Sinetis?	
Eph.	Evandrum innuit caedis reum Prope perpetratae.	
Cleo.	vera memorat. proin placet Adire Regem, ut more maiorum nocens Causam peroret, diluat crimen, satis Si fidere ausit; sin minus templo migret Ac Religione liberet, quaerat via Alia salutem.	1220
Theo.	singula exponam Duci.	1225

Scena tertia

Nepiophylax, Philopompus, Menippus, Irus, Sulpicius, L. Atilius

Nepiophylax se armat contra Romanos; sed pugnis male acceptus et exutus militiam detestatur.

Nep.	Necessitas extrema nunc poscit meas Vires et arma. Persei Regnum labat, Ni fulciatur robore et forti manu.	
Phil.	Parere promptus Regibus semper fui Et tibi fidelis.	
Men.	sic decet magnum virum.	1230
Irus	Ratione qua autem, quo modo Regem eriges?	
Nep.	Clypeis et hastis: nunquid armatum vides?	
Men.	Quid tanta moles? pondus immensum iuuet?	
Nep.	Vt impetu omnes proteram inimicos furens.	
Phil.	Si cadere sic onustus incipias prior?	1235
Nep.	Terram movebo. lapsus involvam omnia Mecum ruina. dum perit mundus, mori Et mihi decorum.	
Sulp.	miles, an saevus gigas Audacter huc incedit et templo imminet?	
Atil.	Adimere lubeat arma. demens est, furit.	1240
Nep.	Decedite via. vix pati possum moras, Quin cuncta sternam. ferre at auxilium Duci Discriminique eripere mens suadet mea.	
Sulp.	Impelle, nutat.	
Atil.	timeo, ne casu impio Telluris aperiatur sinum et nudet Stygem.	1245

Sulp.	Tentabo ferro.	
Nep.	abite, vel perimo.	
Atil.	heu mihi!	
Nep.	Praedixeram.	
Atil.	iam vincla constrictum tenent.	
Nep.	Quae pestis invasit pedes? haud se movent.	
Sulp.	Nunc arma cede, ni dari letho velis.	
Nep.	Adeste, socii. tela librentur manu.	1250
Phil.	Quid nos pusilla turba, si magnum pavor Iam pectus urget?	
Atil.	caedere insanum placet.	
Sulp.	Caput ferito.	
Nep.	forsan e saxo meum, Non carne credis esse compactum caput, Cum sic cruentas? heu, perii! cessa, obsecro. Proiicio tela; parcite, ah!	1255
Sulp.	redde omnia, Clypeos et hastas, spicula, enses et togam Vestesque.	
Nep.	nudum me ingredi, vobis placet?	
Atil.	Moraris? hasta capite frangetur tuo.	
Nep.	Infausta tela valet, tu scutum quoque. Exutus armis, vinculis etiam exuar.	1260
Atil.	Sint vota rata: depone tunicas.	
Nep.	ast togam Saltem unicam relinque, quae miserum tegat.	
Sulp.	Precibus libenter supplicum annuo.	
Nep.	sic decet. Vt arma Dii Deaeque! iam nudus fere Omni que forma destitutus, iam rudis, Vt prima quondam materia, calco solum, Qui copiosus ante bellum istud fui. At tu meam sortem quid irrides, puer? Traham revinctum: pabulum praebe feris.	1265
Phil.	Ignosce, domine.	
Nep.	pessimum vendam hostibus, Vt pane saltem satier. o miserum statum!	
Phil.	Adeone pauper, deditum ut famulum tibi Vaenire iubeas?	
Nep.	caeteri comites ubi?	
Phil.	Abiere cuncti: terret hostilis furor.	1275
Nep.	Fidos amicos!	
Phil.	sic solet fieri.	
Nep.	tace, Vel te frementi garrulum mergo mari.	
Phil.	Dirum stuporem!	

Scena quinta

Evander, Doryphorus, Cleobulus, Ehippus, Neon

Evander ambages nectens percussore immisso trucidatur; quo facinore omnes a Perseo abalienantur.

- Evan. Hoc praemium servata ad extremum fides 1305
 A Perseo reportat? haec merces datur
 Constanti amico? Regibus posthac volet
 Praestare quisquam obsequia? quo traxit furor?
 Quo triste miserum Numen Evandrum impulit?
 Ambitio praeceps scelera quae suasit mihi, 1310
 Regi ut placerem? crimen est notum satis
 In Eumenem, quem Persei iussu ferox
 Delphis parabam tradere insidians neci.
 Haec causa. moriar? Perseus mortem imperat.
 Mandata cruda. haud moriar: evadam fuga. 1315
 Metus subest, ne protraham in lucem reum
 Sceleris nefandi. caedis indicium timet.
- Dory. Abscindere omnes mortis ignavae moras
 Rex iubet et imperata non lente exsequi.
- Evan. Ergo negatur tempus exiguum mihi? 1320
- Dory. Necessitas suprema sic urget Ducem.
- Evan. Sumo venenum.
- Dory. trepidat ingenti metu
 Imbellis animus.
- Evan. heu nimis laevos Deos!
- Dory. Hauri venenum.
- Evan. vita si redeat semel
 Amissa.
- Dory. quid moraris?
- Evan. est miserum mori. 1325
- Dory. Occumbe ferro: nullus effugio locus.
- Evan. Regum favorem lubricum! instabilem fidem!
- Dory. I, querere Diti: Persis imperio iaces.
- Evan. Furens Tyranne! sic rependis, sic vicem
 Fideli amico? morior. at Regno graves 1330
 Perseus adempto facinorum paenas dabit.
- Cleo. Fidus minister Regio iussu cadit?
 Occisus Evander? quis atroci haereat
 Posthac Tyranno?
- Eph. tot periclis - heu! - necat
 Probatum amicum Regis immanis furor? 1335

- Neon Tot casibus trucidat expertum virum?
Et proditus, quia prodidit nunquam, fuit?
- Cleo. At nos quid exspectamus, exitio pari
Vt occidamus?
- Eph. hostium potius fidem
Malo experiri. trado me Ausoniis volens. 1340
- Neon Me dedo pariter.
- Cleo. promptus exemplum sequor.

Scena sexta

Perseus, Philippus, Doryphorus, Archidamus

Rex noctu per hortos diffugiens, ab Oroande Cretensi, qui navim promiserat, destitutus regredi cogitur.

- Pers. Cruore laesa sanctitas fuso loci.
Delapsus in idem crimen imprudens fui,
Quo noster Evander petebatur. fugae
Consilia nunc tutissima. ad Thracas lubet 1345
Cotymque, Luna dum favet caeptis, vehi.
- Phil. Sequar parentem in ultimas terrae plagas.
Dum vita superest Regis, in tuto omnia.
- Dory. Toto vagatus littore, Oroandem tamen
Navimque nusquam repperi. cymba est quidem 1350
Conspecta in alto. perfidum pridem arbitror
Solvisse et abstulisse thesauros tuos.
- Pers. Sic ludor ac relinquer? Oroandes fugit?
- Arch. Multum timebam. nulla Cretensi fides.
- Pers. Quid nunc agendum credis afflicto mihi? 1355
- Arch. Repetamus aedes, ne hostis advertat, fugam
Tentasse. Religione te templi sacri
Poteris tueri.
- Pers. pollui Evandri locum
Sanguine.
- Arch. sua cecidisse corruptus manu
Spargit Theondas.
- Pers. anne servabit mihi, 1360
Qui debitam auro vendidit patriae fidem?
Quam metuo! sed referre iam praestat gradum,
Consilia ne sol prodat exoriens mea.

Scena septima

Praeco, Amyntas, Craterus, Lysimachus
Cn. Octavius, Ion, Alexander, Clyte

Regii pueri Cn. Octavio se tradunt; et Ion liberos regios Alexandrum et Clyten dedit.

Praec.	Mandata non surda aure Romani Ducis
Percipite cuncti. edicere haec vobis iubet.
Quicumque pueri regii Persen sequi
Et qui Macedones usque Samothracum insulam
Voluere, si transire ad Aeneadas lubet,
Prompta incolumitas, salva libertas erit.
Quae secum habent et quae reliquerunt domi,
Huc dum appulere, cuncta servabunt sibi. | 1365

1370 |
| Amy. | Deserere Regem cogor invitus licet.
Cessere Proceres. nostra quid possit cohors? | |
| Crat. | O maesta fata! a Rege divelli grave. | |
| Lys. | Sedare gemitus praestat et sortem asperam
Tristemque casum mente tranquilla pati. | 1375 |
| Crat. | Necessitas suprema nos dedi iubet. | |
| Amy. | Regem secuti, quamdiu licuit, sumus,
Ne rumperemus, quam semel dedimus, fidem.
Submittimus nunc omnia imperio tuo,
Nos nostraque; animos fregit adversus Deus. | 1380 |
| Oct. | Confide, pubes inclyta stirpe edita:
Romanus hostes vincere armatos solet
Et deditis ignoscere; attritos foveat,
Sternit superbos. nil grave aut durum imminet. | 1385 |
| Ion | Ite, miseranda Persei proles, genu
Curvate supplex, tendite innocuas manus;
Tu prior, Alexander. Clyte, vestigiis
Insiste fratris. victor, insontem vides
Omnisque culpae nesciam aetatem: precor,
Admitte facilis, nec patris natos premat
Fortuna, seu crimen erit aut praeceps furor. | 1390 |
| Alex. | O magne Ductor, genibus advolvor tuis:
Miserere stirpis regiae, imbellem fove. | |
| Clyt. | A te recepta generis haud damnum feram,
Populo Quiritum grata si dicar cliens. | 1395 |
| Oct. | Ne metue, proles Regia. insontes scio
Semper tueri. Persei haud oberit dolus. | |

Scena octava

Perseus, Philippus, Cn. Octavius

Perseus e templo digrediens, se et filium Philippum Cn. Octavio permittit.

- Pers. Quantum malorum fronte quam blanda tegis,
Regni libido? Tyrius invitat nitor; 1400
Arcana mentis saevus exurit dolor.
Superba sceptrā praefrens terret manus;
Intus pavores lancinant, curae premunt.
Diadema cingit verticem, fulvum caput
Circumdat aurum; mille fallaci latent 1405
Specie furores, insidiae, fraudes, doli.
Me, me videte, quem impulit fulgor togae
Murico rubentis, unicum ut fratrem meum
Tollere veneno suaserim infelix patri.
Quid non labore, quid arte molitus fui, 1410
Regno ut potirer? lubricum invasi thronum.
Regnare poteram dives et multos dies,
Si sorte contentus mea alienas opes
Non spe vorassem. liberas dum urbes peto,
Romam laccessō, vincor ac Regno excido. 1415
- Phil. Animum resume: sceptrā restituet brevi
Paterna caelum.
- Pers. nate, vix aequos Deos
Sperare possim.
- Phil. multa sed pietas iubet.
- Pers. At fata Romam culmen ad summum evehunt
Inimica nobis. caeca caligo Ducum 1420
Obnubilavit hactenus mentem omnium.
Sic nempe suevit, Regna cum mutat Deus.
- Phil. Nondum, parens, postremus illuxit dies.
- Pers. O chara proles, ultimus luxit dies
Regno Macedonum. cernis, ut soli hic duo 1425
Simus relictī. o nate, pondere quam gravi
Depressa mens! heu, mole luctifica obruor!
Ergone nullam supplicī praebent opem
Dii praesides, quorum miser templa incolō?
Fortuna sic destituit? ast Numen pius 1430
Munere frequenti veneror ac aras sacras.
- Phil. Sperare liceat, rebus afflictis fore
Superos secundos.

Pers.	nulla nos pietas, favor Nullus Deorum lege factorum eximent: Necessitati cedam ineluctabili.	1435
	Nate meliori digne fortuna, patrem Sequeris coactus, cymba maiorem minor Vt saepe solet et naufragio eodem perit.	
Phil.	Revocare Regnum morte sublatum velim.	
Pers.	Nos ergo dedam?	
Phil.	Numen iratum iubet.	1440
Pers.	Permitto me Regnumque Populi arbitrio Romani et Augusti Senatus; ac precor, Vt liberos clementer insontes alant Solique belli crimen adscribant mihi.	
Oct.	Populus vereri Regium novit genus: Non dura prolem servitus franget tuam.	1445

Scena nona

L. Aemilius, Sempronius, P. Scipio, Q. Aelius Tubero,
Marcus, Sulpicius, Perseus, Philippus

Perseus deducitur ad Consulem L. Aemilium ac benigne habetur.

Aem.	Praetorium voca Tribunos ad meum; Non parva res agetur.	
Semp.	huc Octavius Persen remittit deditum fidei tuae Populique Romani.	
Scip.	alterum partum decus De Rege victo. ita omnia Aemathiae iuga Cessere nostris iuribus.	1450
Aem.	Tubero Ducem In castra captum ducat.	
Tub.	imperium sequor.	
Marc.	Secunda spirat aura. iam portum tenet Carina, Consul; omnia ad nutum fluunt.	1455
Aem.	Sortem timebis prospero saevam in statu.	
Sulp.	At ecce, Perseus, fletibus vultum rigans.	
Aem.	Iniuria qua laesus, Aeneadum ferox Populo intulisti bellum, ut extremo tuum Exponeres discrimini Regnum? minus Mirarer equidem, aetate si tenera admodum	1460

Sceptra occupasses, quam gravis Populus foret
 Romanus hostis aut amicus quam potens,
 Nescire te. nunc pace, nunc bello patris
 Expertus es constantiam, vires, fidem 1465
 Et provocare Marte voluisti tamen.
 Phil. Fortuna nos evertit et caecus furor.
 Aem. Vtcunque, sive errore seu casu aut gravi
 Necessitate haec inciderunt, te bono
 Animo esse iubeo. casibus multis Ducum 1470
 Populi Quiritum cognita est clementia;
 Fiducia prope certa, non modo spes tibi
 Restat salutis.
 Phil. o iuuet rector poli!
 Aem. Insigne sortis cernere exemplum licet,
 Regis potentis flebilem cladem nimis. 1475
 Sic magna Regna corruunt, surgunt nova,
 Peritura rursus, ut lege praescriptum Iovis.
 Tibi iuventus ista, praecipue ingero,
 Experta nondum, humana quot casus rotent.
 Rebus secundis nemo confidat nimis, 1480
 Nec impotenti quempiam fastu premat.
 Nescimus orto sole, quid vesper vehat.
 Vir demum erit, secunda quem nunquam efferent
 Nec depriment adversa. sunt rerum vices,
 Versatur orbe lubrico inconstans Dea. 1485

Chorus

Providentia, Virtus, Mars, Tempus, Iustitia, Gloria

Divina Providentia, Superis adstipulantibus, nihil stabile in rebus humanis canit; imperia casibus obnoxia, nunc mutari, nunc everti, ut supremae menti placitum. Virtutem tamen nunquam occidere, semper foveri.

- Prov. Nil constans sub sole perennat,
Fluminis instar cuncta feruntur.
Culmine ab alto nunc Regna cadunt,
Nunc nova surgunt, ruitura brevi.
Sed stabili mens provida volvit 1490
Omnia nutu.
- Vir. Sola ruinam trepidi Virtus
Effugit orbis, nescia casus.
- Mars Diruo, vasto, sterno, trucido,
Cum magni urgent iussa Tonantis. 1495
- Tem. Tempus et horae, sidera, stellae
Ordine currunt semper eodem;
Vario motu Regna rotantur.
- Vir. Nemo maestos tribuat casus
Sorti aut placidae gaudia mentis! 1500
Regitur fatis genus humanum.
- Iust. Paena scelestis imminet atrox,
Praemia iustis digna rependit
Iupiter aequus.
- Glor. Aethere celso Gloria venit, 1505
Quae Virtutis fronte relucet.
- Prov. Munere Divum Tyrio mitis
Fulget in ostro.
Crimina saevo munere pensat
Arbiter orbis. 1510
- Glor. Gloria meritis semper adhaeret.
Fata volunt et iussa Tonantis,
Aeterna qui sidera, terras
Lege gubernat.
Inclyta dirum Persea vicit 1515
Roma, triumphet.

<Finis>

Hinweise zur Textgestaltung

Zugrunde liegt der Erstdruck von 1683. Das Mannheimer Exemplar ist über das MATEO-Projekt der dortigen Universität im Internet einsehbar (www.uni-mannheim.de/mateo/camena/retten1/te04.html).

Die orthographischen Eigenheiten des Originals wurden nach Möglichkeit beachtet. Orthographie und Interpunktion wurden jedoch überarbeitet und vereinheitlicht. So wurde stets gedruckt *i* für *j*, *v* für konsonantisches *u*, *u/V* für vokalisches *u/U* sowie *-ae-* statt *-oe-* (891 *caepa*, A5 *faedus*, 913/936 *maesta*, 39 *Phaebus*, 16/1502 *paena*), *caus-* statt *causs-* (113, 398, 476, 487, 651, 899, 1100, 1176, 1222, 1291, 1294, 1297, 1314), *nunti-* statt *nunci-* (v1280), *Sulpicius* statt *Sulpitius* (Darstellerverzeichnis, v570). Groß geschrieben wurde: *Dux/Ductor* (55, 104, 322, 336, 353, 362, 418, 637, 644, 694, 727, 737, 749, 1393), *Fama* (768, 776, 782, 786), *Populus* (A6, 41, 74, 1205), *Rex* (v114, 487, 626, 655, 658, 1181, 1229, 1231) sowie A20 *Religione*, A26 *Consulem*, v285 *Proceres*, 419 *Tonans*, 433 *Phaebus*, 484 *Senatus*, 509 *Spes*, 532 *Tempus*, 551 *Tribunis*, 723 *Imperator*, 902 *Stygem*, 1115 *Stygio*, 1152 *Parens*, 1177 *Consule*, 1245 *Stygem*, 1373 *Proceres*, 1430 *Numen*, 1447 *Tribunos*, 1492 *Virtus*, 1505 *Gloria* und im Darstellerverzeichnis *Caupo*, *Praefectus*, *Satelles*, *Venefica* (uneinheitlich groß belassen wurden im 'Argumentum', Darstellerverzeichnis *Filius*, *Pueri*); klein dagegen: A2 *provinciae*, v1 *divina*, 239 *blanda*, 265 *enses*, 280 *spicula*, 386 *placet*, 398 *rhetor*, 465 *virgo*, v471 *gentium*, 500 *soror*, v840 *victoriam*, 936 *virgo*, v975 *urbes*, 988 *legati*, 988 *urbium*, 1496 *horae*. Darsteller und Inhaltsangabe wurden vor den Szenen in umgekehrter Reihenfolge abgedruckt; bei der Darstellernennung wurde dem Auftritt nach geordnet statt 1,2 *PDAndAntENAr*, 1,4 *NiCO AndAntNeP*, 1 Chor *MaMuATP*, 3,1 *AScFMSuPSe*, 3 Chor *VirMVisFG*, 4 Chor *IMHNP*, 5,6 *PePhAD*, 5,7 *PO AmCrLIAICl*, 5,9 *AScPePhTMSeSu*. Bei den Sprecherabkürzungen wurden die Praenomina wie *A.*, *Cn.*, *L.*, *P.*, *Q.* weggelassen, 698 *Ari.* statt *Art.* und 850 *Hipp.* statt *Hyp.* verbessert.

- 97 *suetus* statt *suetns*
- 278 *fabricemus* statt *fabricemns*
- 343 *curre* statt *eurte*
- 780 *sternet* statt *sterner*
- 945 *rursus* statt *rnrsus*
- 1014 *excindet* statt *ex scindet*
- v1486 *canit* statt *eanit*

'Komma' gestrichen vor *et*, *atque*, *-que*, *neque*, *nec*, *aut*, *vel*, *-ve*, *an*, *quam* u.ä.: A1, A4, A4, A6, A6, A9, A14, A16, A19, A21, A27, v1, 31, 35, v37, 41, 41, 45, 65, 68, v72, 84, 87, 98, 102, v114, 114, 131, 132, 136, 142, 143, 151, 153, 154, 156, 160, v165, v165, 165, 174, 176, 178, 179, 190, 192, 193, 201, 206, 207, 213, 214, 217, 218, 225, 228, v247, 259, v285, v285, 286, 290, 291, 293, 299, 311, 326, v331, 340, 364, 367, 370, 376, 378, 387, 388, 391, 399, 403, 407, 413, 414, 432, v433, 434, 442, 446, 448, 450, 456, 460, 461, v471, v471, 473, 488, 493, 497, 507, 508, 515, 517, 548, 553, 554, 561, v570, 573, v588, 589, 591, 596, 597, 602, 604, 605, 613, 620, 623, v636, 645, 654, 654, 654, 656, 671, 677, 683, 686, 709, 710, 711, 714, 737, 742, 744, v754, 755, 765, 772, 795, v806, 808, 815, 822, 824, 839, v840, 842, 847, 856, 862, 868, 871, 873, 876, 879, 890, 896, v904, 916, 932, v941, 941, 944, 959, 967, 973, 981, 984, 989, 990, 999, 1007, 1008, v1025, 1035, 1042, 1048, 1054, 1059, 1061, 1064, 1065, 1071, 1077, 1089, 1095, 1106, 1111, 1117, 1124, 1148, 1150, 1178, 1188, 1192, 1204, 1223, v1226, 1227, 1228, 1229, 1239, 1242, 1245, 1257, 1257, 1257, 1265, 1283, 1283, 1293, 1319, 1345, 1349, 1352, 1366, 1370, 1375, 1381, 1383, 1385, 1392, 1412, 1415, 1431, 1438, 1441, 1442, 1443, v1447, 1463, 1465, 1467, 1468, 1468, 1500, 1512

'Komma' gestrichen nach: 333 *profari*, 334 *omitte*, 443 *crudele*, 699 *furet*, 860 *servare*, v904 *cecidisse*, 957 *reor*, 974 *retractos*, 1296 *ego*, 1464 *patris*

'Komma' ergänzt: A4 *Filius*, A14 *et*, 5, 175 *mare*, 199, 231, 236, 237, 237, 247 *Mulciber*, 257, 271, 286, 311 *et*, 314, 370, v433 *et*, 449, 493 *confide*, 559 *Ductor*, 644, 649 *huc*, *cohors*, 649 *praeclara*, 657, 660, 669, 685, 701 *cura*, 713 *huc*, 717, 717, 720 *abi*, 721, 730, 738, 751, 778, 778, 786, 786, 832, 833, v904 *Callinice*, 923, 950, 965 *Legate*, 979 *sicut*, 1021, 1022 *Legati*, 1042, 1042, 1042, 1042, 1051 *citato*, 1066, 1072, 1101 *vos*, 1134, 1176, 1250, 1253, 1255, 1255, 1256 *parcite*, 1269, 1271 *ignosce*, 1282, 1382, 1386 *ite*, 1388, 1388, 1393, 1399, 1407 *me*, 1425, 1427, 1457 *ecce*, 1473, 1478 *ista*

'Komma' statt 'Punkt': 762 *micant*, 768, 963, 1276

'Komma' statt 'Doppelpunkt': A15 *esset*, 9, 93, 118, 159, 221, 297, 304, 325, 327, 350, 420, 609, 665, 747, 748, 778, 845, 891, 956, 962 *profugi*, 981, 1022 *urbes*, 1161, 1169, 1170, 1484, 1486

- 'Komma' statt 'Strichpunkt': A7 *adgredi*, 75, 87, 90, 177, 187, 296, 315, 316, 624, 632, 1063, 1378 *sumus*
- 'Punkt' ergänzt: 30 *Philippi*, v165, 171 ..., 187, 365 *Archilogus*, 370, 386, 477, 551, 569 *nimis*, 1041, 1072, 1473
- 'Punkt' statt 'Doppelpunkt': 380, 412 *tollam*, 645, 741, 950, v1025 *iudex*, 1047, 1220, 1379, 1414
- 'Punkt' statt 'Strichpunkt': v331 *diffugiant*, 578, 585, 613, 1049, 1470
- 'Punkt' statt 'Komma': 261, 495, 574, 640, 708, 1027, 1340 *volens*, 1388
- 'Strichpunkt' ergänzt: 583
- 'Strichpunkt' statt 'Punkt': 1045, 1059, 1092
- 'Strichpunkt' statt 'Doppelpunkt': A5, A10, A22, A26, v37, 50, 52, 61, 106, v114, 119, 143, 168, 186, 227, 276, 292, 313, v331, 349, v433, 435, 451, v471, 540, 622, 628, 637, 702, 743, 769, 796, v840, 849, 863, 887, 909, 927, 943, 1013, 1016, v1025, 1036, 1050, 1057, v1119, 1149, 1166, 1215, 1223, v1305, v1364, 1384, 1455, 1497
- 'Strichpunkt' statt 'Komma': 123, 271, 287, 405, 449, 644, 660, 676, 960, 972, v1226, 1256, 1381, 1387, 1447
- 'Doppelpunkt' gestrichen: 11 *arma*
- 'Doppelpunkt' statt 'Komma': 5, 1382, 1393
- 'Fragezeichen' statt 'Doppelpunkt': 255
- 'Ausrufezeichen' statt 'Doppelpunkt': 1133
- 'Gedankenstriche' ergänzt: 438, 869, 924, 1334